

Wstęp

Polskojęzyczna literatura na temat logistyki w ostatnich kilku latach wzbogaciła się o wiele cennych pozycji, zwłaszcza książkowych. Również dorobek pisarski, w postaci artykułów w czasopiśmie i materiałach konferencyjnych, polskiego środowiska logistyków jest okazały, zarówno pod względem opisu prowadzonych badań podstawowych jak i przykładów aplikacyjnych. Z uwagi na korzystanie przez logistyków, zarówno w teorii jak i praktyce z interdyscyplinarnej wiedzy i wynikających z tego różnych podejść i ujęć problemu z różnych punktów widzenia, rodzi to niejednokrotnie wrażenie daleko posuniętego relatywizmu, eklektyczności stosowanych pojęć i znaczeń, a tym samym zakresu i przedmiotu logistyki. Logiści często i chętnie posługują się językiem porównań, przenośni. Chociażby wspomnieć o tak spopularyzowanych pojęciach jak łańcuch logistyczny, kanał czy też centrum logistyczne. Są to jednak określenia nieściśle, możnaby powiedzieć nienaukowe, ponieważ niezdefiniowane jednoznacznie. Wynika to między innymi i z tego, że trwa jeszcze kształtowanie współczesnych teoretycznych podstaw logistyki, określenia wszystkich jej komponentów jako dziedziny wiedzy. Posługując się tokiem rozumowania H-CH. Pfhola,[1] można zadać pytania: czy kiedyś nie realizowano zadań określanych dzisiaj jako logistyczne?, skąd bierze się taki silny trend do wypuklania logistycznych aspektów każdej działalności?, czy logistyka to tylko moda?, czy nie są to stare treści, które próbuje się „sprzedać w nowym opakowaniu”?, czy wreszcie jest to rzeczywiście coś nowego w naukach ekonomicznych, i praktyce gospodarczej? Takie pytania stawiane są zawsze, kiedy pojawiają się nowe koncepcje, spojrzenia, podejścia. Odpowiedzi na większość tych pytań są jednoznaczne. Oczywiście, że zadania logistyczne towarzyszą człowiekowi od zawsze, od zarania dziejów. Są one wszechobecne, zarówno w odniesieniu do pojedynczego człowieka, jak też każdej organizacji: gospodarczej, społecznej, kulturalnej, zdrowotnej, wojskowej itd. Nie chodzi więc o to, czy zadania logistyczne były, czy nie były realizowane. Istotne jest natomiast jak zadania logistyczne były i są postrzegane. Chodzi więc o nowe podejście do problemów istniejących od dawna, o nowe możliwości ich rozwiązania. To nowe podejście do logistyki, w głębokim przekonaniu autora, wyraża się w systemowym i procesowym ujęciu problematyki logistycznej. Właśnie nadanie jednoznacznie systemowego wyrazu aktywnościom logistycznym, zastosowanie systemowego opisu, i systemowego podejścia do modelowania i racjonalizacji zadań logistycznych, stało się jednym z głównych celów niniejszego opracowania. To nowe spojrzenie, pozwoliło w niniejszej pracy wskazać na możliwość i konieczność jednoznacznego rozstrzygnięcia każdorazowo, pomiędzy systemem produkcyjnym (podstawowym), a systemami logistycznymi. To metodologiczne rozróżnienie, przekłada się na bieżące praktyczne potrzeby dnia codziennego. Systemowe podejście wychodzi naprzeciw silnemu zapotrzebowaniu na ekonomizację działań i poszukiwanie kolejnych źródeł konkurencyjności, coraz częściej w globalnie ujmowanych procesach gospodarczych i globalnych rynkach popytowo-podażowych. Po zekonomizowaniu działań w takich obszarach jak: produkcja, wytwarzanie, montaż, ale również obsługa marketingowa i finansowa działalności gospodarczej i społecznej, zauważono duże pokłady rezerw w zakresie obniżki kosztów, poprawy obsługi i jakości, tkwiące w procesach logistycznych. Aby można było zapanować nad makro i mikroekonomicznymi rezerwami ekonomizacji działań logistycznych, konieczne jest, w przekonaniu autora, nowe podejście do roli i funkcji logistyki w systemach społeczno-gospodarczych. To nowe podejście, odzwierciedla drugą część tytułu niniejszej książki. Chodzi o wsparcie logistyczne, o wyraźne, jednoznaczne podkreślenie wspierających funkcji logistyki w ramach dowolnych systemów i dowolnych procesów: gospodarczych, municypalnych, społecznych, z zakresu ochrony zdrowia, państwa itd. W prezentowanym w niniejszej pracy podejściu, nie ma logistyki, działań logistycznych jako niezależnego samodzielnego dobra na sprzedaż. Takie aktywności jak transport,

magazynowanie, pakowanie, same w sobie mogą być też obiektami koniecznych zadań logistycznych je wspierających. Usługa transportowa sama w sobie nie jest jeszcze zadaniem logistycznym. Może być przedmiotem zakupu, sprzedaży jako samoistne dobro, którego wyprodukowanie wymaga wsparcia logistycznego, rozumianego jako celowe działanie, zmierzające do zapewnienia jedności miejsca i czasu wielu zasobów, których użycie jest niezbędne do zrealizowania tej usługi, poniesienia określonych nakładów i zabiegów organizacyjnych, aby konieczne do realizacji tego zadania produkcyjnego zasoby były dostępne, w myśl powszechnie znanych postulatów logistycznych.

Tak więc na dwóch fundamentalnych, dla prezentowanego opracowania tezach, tj. tezie o:

- wspierających zadaniach logistyki każdej, dowolnej, celowej, indywidualnej lub zbiorowej działalności człowieka oraz
- istotnym wpływie logistyki na ekonomizację zbiorowych i indywidualnych działań człowieka, będących źródłem konkurencyjności we współczesnych systemach społeczno-gospodarczych,
- osadzają się zasadnicze wątki merytoryczne niniejszej pracy. Można je zdefiniować w sposób następujący:

ukazanie dualnego charakteru każdego procesu zaspokajania dowolnej potrzeby człowieka. Dualność ta wyraża się w tym, że każdemu procesowi wytwarzania dobra, towarzyszy, współtworzący proces podstawowy, proces wsparcia logistycznego,

- każdy system wytwarzania dowolnych dóbr zawiera w sobie podsystem logistyczny, o określonych zadaniach (celach), wejściach, wyjściach, elementach składowych i wzajemnych między nimi relacjach,
- usługi wsparcia logistycznego mogą być przedmiotem rynkowego obrotu, w ramach tzw. obsługi outsourcingowej, przez wyspecjalizowane podmioty – przedsiębiorstwa logistyczne third party,
- procesy logistyczne trwają w czasie i konsumują określone nakłady, stanowiące często istotną pozycję kosztową danej organizacji i danego procesu wytwarzania dobra,
- logistyka, procesy logistyczne wymagają nakładów inwestycyjnych, tworzących infrastrukturę i subinfrastrukturę regionalnego i ponadregionalnego układu kanałów i centrów logistycznych.

Silnie rozwijającej się logistyce w warstwie funkcjonalnej, nie towarzyszą równie intensywne ujęcia ekonomiczne. Dlatego bazując na dorobku metodologicznym w zakresie ekonomicznej sfery wsparcia logistycznego, zwłaszcza P. Błaika,[2] H-Ch. Pfhola,[3] M. Christophera,[4] M. Ciesielskiego,[5] w niniejszej pracy podjęto wątki ekonomicznych aspektów logistyki, wnosząc w przekonaniu autora, istotne dla poprawności metodologicznej rachunku ekonomicznego procesów i systemów logistycznych spostrzeżenia i ustalenia. Przedstawiona w pracy metodologia opiera się przede wszystkim na jednoznacznym odróżnieniu procesów logistycznych od procesów podstawowych (wytwórczych) danego dobra. Procesy logistyczne, podobnie jak i procesy wytwórcze (podstawowe), wymagają dla swojego zaistnienia, infrastrukturalnego, subinfrastrukturalnego środowiska, stanowiącego system wsparcia logistycznego organizacji, korporacji, regionu, makroregionu itp. Rachunek efektywności, skuteczności, korzystności wsparcia logistycznego dowolnej działalności, odnosić się musi do zdefiniowanych procesów logistycznych (koszty zmienne), jak i angażowanego systemu wsparcia logistycznego (koszty stałe). W związku z tym w pracy podnosi się problem:

- metod i narzędzi identyfikacji oraz opisu procesów logistycznych i systemów logistycznych, dając w tym względzie praktyczne ustalenia,
 - identyfikacji wpływu wsparcia logistycznego na rozwój strategii konkurencyjności systemów zaspokajania potrzeb, głównie na płaszczyźnie tworzonych przez logistykę nowych wartości dodanych, wzrostu wydajności zaangażowanych w procesach gospodarczych aktywów, podnoszenia poziomu obsługi klienta,
 - oceny ekonomicznej procesów i systemów logistycznych, poprzez określanie skuteczności, korzystności i efektywności procesów i systemów logistycznych, wspierających konkretne procesy podstawowe, z dowolnej sfery życia społeczno-gospodarczego, w odniesieniach zarówno operatywnych jak i strategicznych.
-

Praca składa się z czterech rozdziałów. Ich zawartość merytoryczną wyznaczył następujący tok rozumowania. Podstawą wszelkich rozważań i analiz, jest ściśle, w miarę jednoznaczne określenie przedmiotu tych prac. Dlatego też w pierwszym rozdziale starano skoncentrować uwagę nad charakterystyką działalności logistycznej i jej relacjach z systemem zaspokajania potrzeb człowieka. Zdefiniowano funkcje wsparcia logistycznego w celowych działaniach gospodarczych i poza gospodarczych człowieka. Zarysowano różnice pomiędzy działalnością podstawową a działalnością logistyczną i zidentyfikowano podstawowe trendy w zakresie rozwoju wsparcia logistycznego. Na tle takich ustaleń, w rozdziale drugim skupiono się na metodyce systemowego ujęcia zadań wsparcia logistycznego dowolnej działalności, poprzez przedstawienie możliwości strukturalizacji zarówno systemów wsparcia logistycznego jak i realizowanych przez te systemy procesów logistycznych. Przedstawiona w tym rozdziale metodologia identyfikacji systemów i procesów logistycznych daje podstawy do ich formalnego odwzorowania, zwłaszcza w systemach komputerowych, co z kolei otwiera drogę do nieograniczonych wręcz możliwości wykorzystania technik symulacyjnych i metod optymalizacyjnych, z uwzględnieniem globalnych ujęć problemu, a zwłaszcza w odniesieniu do pełnych cykli życia systemów wsparcia logistycznego. Zadania optymalizacyjne i reengineeringowe systemów i procesów logistycznych, mają swoje uzasadnienie, o ile mogą w znaczący sposób wpływać na ekonomię działań gospodarczych, podnoszenie sprawności gospodarczej, a przede wszystkim przyczyniać się do wzrostu konkurencyjności gospodarczej, zarówno w mikro jak i makro skali. Ukazaniu tych prorozwojowych aspektów logistyki, i możliwości podnoszenia konkurencyjności gospodarki w skali mikro i makro poświęcony jest rozdział trzeci. Zainteresowanie ekonomiczne dowolną aktywnością, sprowadza się zawsze do pomiaru i oceny efektywności i skuteczności działania. Stąd też kolejny czwarty rozdział poświęcono właśnie wybranym metodologicznym i praktycznym aspektom oceny ekonomicznej systemów wsparcia logistycznego. W rozdziale tym zwrócono też uwagę na możliwości wykorzystania koncepcji kosztów docelowych oraz koncepcji ciągłej racjonalizacji kosztów wsparcia logistycznego w podnoszeniu sprawności i efektywności zadań logistycznych w systemach społeczno-gospodarczych.